

*Първи международен форум
„Светите братя Кирил и Методий в националните митове на славяните“*

ВСТЪПИТЕЛНИ ДУМИ КЪМ УЧАСТНИЦИТЕ В ПЪРВАТА КИРИЛОМЕТОДИЕВСКА СРЕЩА ВЪВ ВЕНЕЦИЯ

Илияна Кръпова

Университет Ca' Foscari – Венеция

Поздравявам с „Добре дошли!“ участниците в Първата среща по кирило-методиевистика във Венеция!

В качеството си на ръководител на Секцията по източноевропейски изследвания бих искала да кажа няколко думи за значението на този форум. Ще припомня най-напред, че той се провежда в един изключително значим ден: на 11 май 1851 година видният възрожденски поет и просветител Найден Геров организира пред Пловдивското епархийско училище, по-късно Първа мъжка гимназия, официално училищно тържество в чест на славянските първоучители. Това училище е и първото в света, което носи името на Кирил и Методий, а датата е именно 11 май, понеже това е общият църковен празник на двамата равноапостоли.

Добре известно е също така, че след 1851 г. 11 май започва тържествено да се отбелязва на много места, където живеят българи – в българската църква „Свети Стефан“ в Цариград, пак в Пловдив – този път в храма „Света Богородица“, в Шумен, Лом, Скопие и София, сред българските имигранти в Румъния и Русия, даже сред българските заточеници в Диарбекир. Пет години по-късно по инициатива на друг бележит български възрожденец – Йоаким Груев, 11 май ще стане официален празник на българското училище. „На 11 май – пише в спомените си той – след тържествено богослужение в храма „Св. Богородица“ духовенството, придружено от ученици и от народ, с литии отиде в училището, дето след водосвет аз изрекох поучителна реч с обяснения за значението на празника... Така се положи начало на тържествено празнуване празника 11 май, който от година на година се обобщи не само по цялата Пловдивска епархия, но и по цяла България, и от училищен празник, какъвто беше в началото, достигна да стане всеобщ народен Великден“. „Великден на духа и на просветата, на възкресението на новите надежди и през векове запалите сили на един народ, лишен от велики традиции и жаден за тях“ нарича празника на Кирил и Методий в своите спомени „Големият ден“ и народният поет Иван Вазов.

В празничния календар на българите денят на двамата братя става най-яркият израз на националната идентичност, на българското преклонение пред словото, пред образованието, науката и културата. Прекрасен поетически израз на всенародното преклонение пред великия дар – буквите и записаното с тях Слово, намираме в Похвалното слово за Кирил от Климент Охридски, който пише: „Облажавам този многогласен език, който възсия за моя народ със зарите на трибезначалното божество и прогони духовния мрак... Облажавам богодвижимите ти пръсти, чрез които се написа за моя народ свободата от греховното иго“.

В конструирането на общославянското наследство Венеция е имала специално място. Историята започва с известния диспут на Кирил Философ с венецианския клир през 867 г. в патриаршалната църква на „Св. Петър“ в сестриера Кастело, който е един от шестте квартала на Венеция. Добре известна е темата на диспута – триезичието и неговото място в християнската доктрина. Венецианският клир, чиито контакти със славянския свят са били добре развити, е разбрал твърде бързо, че мисията на светите братя в Моравия е на път да промени хода на европейската история и че тази мисия е посяла семената на духовната свобода у един нов християнски народ, който въздава хвала на бога на своя език, както ни говори Азбучната молитва на Константин Преславски. Азбуката, създадена от двамата братя, даде нови достойнства на олтара, разчупвайки монопола на триезичието като единствено възможна до тогава комуникативна система.

От диспута на Кирил с триезичниците до днес не са прекъсвали контактите на славянския свят, и в частност на България, с Венеция. Нещо повече, често те са давали импулс и подкрепа именно за развитието на славянската култура. Във Венеция са присъствали различни славянски общности, които са оставили не само материални, но и духовни и културни следи. И досега са запазени Църквата на славяните (Chiesa degli Schiavoni), Пристанът на славяните (Riva degli Schiavoni) – не само като имена, но и като реални културни и исторически, социалнозначими обекти, знакови за космополитността на венецианската република Ла Серенисима. Не мога да не спомена нещо много по-важно – един пример за ролята, която е имала Венеция в разпространението на славянския език и култура. Става въпрос за една добре известна на учените венецианска печатница, която първоначално е принадлежала на хърватина Божидар Вукович, а впоследствие е била купена от граматика Яков Крайков – първия български печатар, чието дело се свързва с отпечатването на различни книги на кирилица, първата от които е богослужебната книга „Часословец“, публикувана през 1566 г. и пазена и досега в два екземпляра в Народна библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив. Знаковото присъствие на Венеция оставя значима следа в историята и на българската култура.

Настоящата научна среща има за цел да свърже духовното наследство на Кирил и Методий с националните митове на славяните. Ще стане въпрос за Кирило-Методиевия култ през Средновековието, през Българското национално възраждане, ще се говори за идеологическите аспекти на този култ, за образа на Кирил и Методий, за техните мощи и за тяхната святост в днешния смисъл на думата.

Отделно от култа и начините, по които славянският свят празнува и чества Кирил и Методий, винаги има смисъл да припомним, че тяхното най-голямо наследство се състои в това, че дадохме стойност на езика и на писмеността като основа на всяка културна общност. Ще припомним и думите на Георги Господинов – един от най-четените съвременни български писатели, чест гост на нашия университет и на тази зала, че азбуката, с която е написан езикът, е това, което остава във времето, а самият език е онова невидимо лепило, което държи заедно всеки народ. Преди две години в словото си пред Народната библиотека в София на 24 май той каза още: „Щастливи сме, че имаме един ден, в който чествуваме светлото и всекидневно чудо на езика“.

Нека отсега нататък имаме този празник и във Венеция!

Като членове на Катедрата по сравнителни лингвистични и културологични изследвания, и в частност на Секцията по източноевропейски изследвания, за нас е чест, че в Първата кирилометодиевска среща ще вземат участие известни учени от БАН и от Центъра по кирилометодиевистика в София, както и учени от няколко италиански университета. Специални гости на това важно събитие са вицепрезидентът на Република България госпожа Маргарита Попова, посланикът на Република България в Италия господин Марин Райков, както и посланикът на Република България при Светия престол проф. Кирил Топалов.

Като пожелавам успех на заседанията и плодотворност на научните дискусии, откривам Първата кирилометодиевска среща във Венеция.

INTRODUCTIONAL WORDS TO THE PARTICIPANTS IN THE FIRST CYRILLO-METHODIAN MEETING IN VENICE

✉ **Prof. Iliana Krapova**

Dipartimento di Studi linguistici e culturali comparati
Università Ca' Foscari di Venezia
Ca' Bernardo
3199 Dorsoduro, Italy
E-mail: krapova@univet.it